

PAVOL JANÍK

Najnovšia kniha **Fredericka Forsytha** **OUTSIDER** s podtitulom **Môj dobrodružný život** (so sloganom: Videl toho v živote veľa. Možno aj všetko.) vyšla vo vydavateľstve Ikar v roku 2016 (preložil ju Vladislav Gális, redigovala Zuzana Púčeková, korigovala Silvia Zubeková). Dielo s pôvodným názvom *The Outsider: My Life in Intrigue* užrelo svetlo sveta vo Veľkej Británii v roku 2015. Autor svetových špiónažnych bestsellerov sa tentoraz zameral na svoj vlastný príbeh. Výsledkom nie je iba množstvo zaujímavostí a kuriozít zo zákulia vysokej politiky, mediálnych impérií, spravodajských služieb a vydavateľského priemyslu, ale aj pozoruhodne hojný výskyt nezrovnalostí, protirečení a nedostatkov, na ktoré treba jasne poukázať.

Ospravedlňujem sa, že začнем zdanlivou banalitou, ale za socializmu sa na preklade veršovaných častí prozaických kníh podieľali reno-movaní básnici (sám mám uvedenú skúsenosť). Súčasný prístup k vydávaniu literárnych diel, posvätený všetkými kompetentnými inšti-túciami, vrátane európskych ministerstiev kultúry, väčšmi zodpovedá podnikateľskej mašinérii ako citlivej sfére verejného sprístupňovania duchovných, myšlienkových a estetických hodnôt. Tak vnímatý čita-teľ čoskoro narazi na úplne amatérsky a totálne zbieraný preklad nie-kolkých veršov z textu nemeckej piesne.

Nechcem zachádzať do detailov, ale v strednej Európe, kde sa nachádza aj Slovensko, nás neprekupujú nemecké mená s hláskou ö, preto by bolo vhodnejšie ju uviesť aj v slovenskom preklade ako zachovať jej anglický prepis oe. V angličtine sa slová typu American zásadne písu s veľkým začiatocným písmenom, tak v preklade omy-lom vznikla Americká agentúra pre národnú bezpečnosť, čo má byť americká NSA (National Security Agency – Agentúra národnej bezpečnosti, ktorá sa zaobrá elektronickou špiónážou – ELINT). Píkantériou sú francúzski misionári (na fotografickej strane 303), pričom ide o fran-cúzskych legionárov, ktorí použili jeden z Forsythových románov ako návod na uskutočnenie prevratu v ostrovnom štáte Komory. Ibaže by príslušníci francúzskej cudzineckej legie boli misionári v zmysle Mission Impossible.

Prejdime k podstatným atribútom pomerne objemnej a veľmi ambi-cioznej publikácii. Medzi klúčové kontradikcie dozaista patria opisy štátov niekdajšieho východného bloku z čias studenej vojny, ktoré sú – na rozdiel od slobodného a demokratického Západu – plné špiónov, odpočívacích zariadení a ďalej slúžiacich sadistov s nacistickou minulosťou – najmä vo východnom Nemecku. Autor uplatňuje paušál-ny prívlastok komunistický na všetky krajiny v sovietskej zóne vplyvu, hoci sa oficiálne nazývali Nemecká demokratická republika, Českoslo-venská socialistická republika, Maďarská ľudová republika a podobne. Dokonca ani všetky vládnuce politické strany, ktoré podliehali Moskve, nepoužívali adjektívum komunistické, ale socialistické, robotnícke atď. Navyše – svetoznámy autor špiónažnych románov sa akosi podi-vuhodne zabudol vôbec zmieniť o Markusovi Wolfovi, ktorý mimori-adne efektívne desaťročia riadil východonemeckú rozviedku a za svoju prioritu pokladal denacifikáciu Nemecka. Po zjednotení SRN a NDR mu ponúkli azyl v USA i v Izraeli, ale ostal v materskej krajine, kde čelił obvineniu z vlastizrady, hoci viedol oficiálny orgán medziná-rodne uznaného štátu.

Autor sice deklaruje, že nie je pravičiar, ani rasista, ale jeho fak-tické postoje naznačujú niečo iné. Forsyth ešte aj čílskej ľavicovej vláde podsúva mučenie politických oponentov, aby zmazal rozdiel medzi sociálnodemokratickou politikou a následnou pravicovou vojenskou diktatúrou, ktorá zavraždila demokraticky zvoleného prezidenta Allendeho a nastolila masový teror. Príznačný je aj For-

Pravicové a osobné samochvály

sýthov pohľad na africké štaty, ktoré najprv roky viedli vojny za nezávislosť, a potom pokračovali v nekonečných jatkách občianskych vojen. Západ neprekázali atómové zbrane v rukách rasistickejho režimu v Južnej Afrike, ale preventívne sa postaral, aby sa neocitli v rukách černošského prezidenta Nelsona Mandelu. V Španielsku počas Francovej vlády tiež nemohla existovať opozícia, ale všetci boli spokojní, ved išlo o pravicovú diktatúru. V poriadku je aj Japonsko so systémom gejší, čiže všeestranne vzdelaných sexuálnych otrokýň, ktoré sú príjemným rozptýlením aj pre svetoznámeho britského spisovateľa.

Na druhej strane je zaujímavé, že Forsyth pripúšťa skutočnosti, ktoré všobec nezodpovedajú jeho čierno-bielemu hodnoteniu historie a medzinárodných vzťahov. Napríklad – britská spravodajská služba nemusí mať taký vysoký rozpočet ako americká CIA, pretože bezplatne využíva každého lojálneho občana Spojeného kráľovstva pri jeho výcestovaní do zahraničia, vrátane Fredericka Forsytha. Tajná služba Jej veličenstva tiež napriek bombastickej západnej propagande proti ľudovej Číne spolupracuje s jej rozhôdkou proti Rusku. Západné mocnosti dodávajú zbrane a žoldnierov všetkým súperiacim stranám vojenských konfliktov. V Biafre počas vojny s Nigériou zomrel 1 milión detí. Briti vyzbrojovali Nigériu, Francúzi Biafru. Čím sa odlišujú predstavitelia najdemokratickejších krajín sveta od výjnových zločincov? Iba tým, že ich nikdy nikto nepostaví pred súd. Nehovoriac o cenzúre v slobodnej, verejnoprávej, objektívnej a vzorovej BBC, ktorá roky zamličiava hrôzostrašné informácie z Biafry.

Zostúpme z výšky globálnej politiky do vecnej roviny konkrétnych reália. Autor opisuje, ako Sovietska armáda v noci nacvičovala vo východnom Berlíne prvomájovú prehliadku, hoci pamätníci ešte vedia, že vojenské prehliadky boli 9. mája. Podľa Forsytha bol v Československu (v 60. rokoch) jediný nočný bar. Nachádzal sa v Prahe, vstup bol len pre cudzincov a zatvárali ho o polnoci. V skutočnosti boli u nás nočné bary v každom väčšom meste a v každom významnejšom hoteli otvorené do 4. hodiny ráno. Do polnoci či do jednej v noci boli otvorené vinárne, ktoré boli otvorené aj cez deň. Nič v socialistických krajinách nemalo kvalitu, ale Forsyth nakupoval kvalitné kubánske cigary, kvalitné československé nahrávky vážnej hudby, kvalitné maďarské kufre z bravčovej kože atď.

Poučné informácie, ktorými nedisponoval ani medzinárodne ostrieľaný novinár Frederick Forsyth, kym sa nestal autorom svetových bestsellerov, pochádzajú zo zákulia vydatelstváho a filmového priemyslu. Nijaké dielo sa nemôže stať globálnym knižným a následne kinematografickým hitom bez etablovej mašinérie založenej na literárnych agentoch, zložitej systéme autorských práv, na reklame, marketingu a únavných turné po všetkých kontinentoch. Len poznamenajme, že na Slovensku nič podobné všobec neexistuje. Naopak – firmy nútia umelcov, aby sa vzdávali autorských zmlúv a pracovali ako živnostníci, teda aby nemali nárok na tantiemy za šírenie (opakovane publikovanie).

Vďaka fungujúcemu kapitalizmu britského typu sa aj Frederick Forsyth stal zámožným občanom, ktorý však nevďačne opustil svoju vlast, ked labouristická vláda zdvihla dane na nehorázných 83 percent. Zabudol uviesť, že zrejme išlo o progresívnu daň, čiže o nehorázné vysoké príjmy. Lojálny občan Forsyth s rodinou radšej odišiel na rok

do Španielska a kúpil si Rolls-Royce. Potom žil päť rokov v Írskej republike, kde mu jeho osobný priateľ a vysoký politik zabezpečil, že tvoriví umelci, vrátane spisovateľov, neplatili všobec nijaké dane. Napriek tomu sa obával, že mu môžu – ako boháčovi – uniesť dieťa alebo deti a žiadať výkupné. Preto sa rozhodol vrátiť do Británie, kde už Thatcherovej pravicová vláda znížila daň na priateľských 60 percent. Írsky premiér mu – v snahe aby zostal v krajinе – ponúkol miesto (nie voleného, ale menovaného) senátora. O niečom takom v našej demokracii ani nechyrujeme, ale nevدوjak nás to vracia k počiatkom ideálnej a najmä idealizovanej demokracie počas I. ČSR, keď Masaryk bol dva roky prezidentom bez ústavy a bez parlamentu. Potom v roku 1920 vymenoval parlament, ktorý ho zvolil za prezidenta a prijal ústavu.

To sa však už zdánlivu vzdáľujeme od posolstva autobiografického diela Fredericka Forsytha, ktoré si napriek načrtutým výhradám zaslúži pozornosť premýšľajúcej verejnosti. ■

